

עגל ומרגלים

ספר מגיד מישרים פרשת שלח לך אור ליום שבת כ"ג לסיון ה' עמך וגו' והנה בפרשתא דא איכא למידק {וכאן מביא להקשות 6 שאלות בפרשת שלח שסוכמו כאן בקיצור}.

31

תוכן הקושיות בענין המרגלים: א. שלח לך זהו ציווי של הקב"ה. ואילו בספר דברים (א, כב) והקרבן אלי כולכם וכל אם כן זו יומה של העם.

32

ב. משה אמר השמינה היא אם רזה. משמע שאם לא תהיה שובה או לא תהיה מצוה?

ג. משמע שמשנה מטעה אותם כביכול שלא יאמינו ח"ו להקב"ה שהבטיח שיעלה אותם לארץ טובה.

ד. למה נעשו המרגלים, הלא אמרו שהיא ארץ זבת חלב ודבש? ה. ואם תאמר שחשאו באמרים עו העם, הלא משה עצמו אמר גוים גדולים ועצומים מכס? וגם אמר שהם בני ענקים!

ו. הם טענו שזו ארץ אוכלת יושביה. מה השיב כלב על טענה זו "עלה נעלה וירשנו אותה" - זה טענו חסידים והדהו לו בשעורים.

33

ועונה המגיד: אבל ברירו דמילתא כמה דאימא ובהכי יתייובון כמה ספיקי דאקשו המפרשים הלא לך למבדע דישאל משה דנסיאו כמה נסיבוי קמיה דקב"ה אתחייבו דלא למיעל בארעא

34

אלא דבסגיאוי רחמי וחסדוי אעיל בליבהון דיתבעון למשלח גוברין אלאלא יתא רעא ותי הוו וכאן בההוא שליחתא כדקא יאות הוה מעייל להו לארעא בההו זכו ובתר הכי הוה מתפרע מיניהו חובייהו קדמאי ועיר ועיר

35

וכדי למרמז דקב"ה איהו דעייל בליבייהו למחבע האי שאלתא משום הכי לא כתב קרא הכא דקרבו אליו כולם כדכתב במשנה תורה ופקוד דישלח כל נשיא בהם כלו' כל רברבי חכימאי די בהון ויהושע יוכיח כי הוה רבא באוריית' ודוגמ' כן הוה כלתו ומ"ה לא פקוד דישלח נשיאים דדנוכת המוכח משום דחשש דילמא יתגאה ליכהון עליהון וימעלון בשלחותיהון

36

אמר להון משה דיהוון השמנה היא וגו' ומשום דידיע דדאי היא שמנה וטוב' ויש בה עץ. ורמו רמיו לון דיספרון בשבחא כי היכי דיכספון ישראלי למיעל לה ועי' כן זוכן

37

ואינון אתו ואמרו דאי לא אדכר משה אל מילי דידע דאיהו משבחא להון אבל מילי גנאי דבה לא אדכר יתהון לנא ותא ודאי כל מה דאדכר לטיבות' איהו בה דהא זבת חלב ודבש היא וגו' אבל אית בה חדא לריעותא דלא אזכרה משה ודאי אוכלת יושביה היא ולא מתקיימי בה אלא אינשיין תקיפין במזגיהון והיינו דאמרו כי עו העם היושב בארץ כלומ' אבל אינשיין רכיכין כותייוכו לא תיכלון לאתקיימי בה יומא חד דארץ אוכלת יושביה הרכי' כמותכם היא

38

ואהדו להו כלב עלה נעלה וירשנו אותה כלומר אי אפשר שתאכל אותנו כיון דקב"ה יתיב יתה לנא ודאי אדעת' ונתקיים בה יהיב יתה לנא ה"ש וירשנו אותה ואתם אל תראו את עם הארץ ...

39

ועוד דמאי דאמריתו דאינון תקיפין לאו קושטא איהו דהא השתא סר צלם כלל' עדי תוקפיהון ואפ"י הכי מתקיימי בארעא ואין הארץ אוכלתו וא"כ אין ארץ זו אוכלת יושביה אף על פי שהן רכים וא"כ אף על פי שנהיה רכים נתקיים בה ולא תאכל אותנו ובהאי אורחא מתירב כלו ספיקי ואתה שלום:

40

אור חסוד

מכתב הגאון הגדול ר' מאיר שמחה הכהן מדווינסק

הנה סאו חכיו האחד אכרתם אבינו את בורא, חיה קושר כל תקוהו והבטחתו כנתחילו את ארץ-תקדושה לכנוי, וחלך לה לארבת ולרחבת ומנע אשל (בראשית כ"א), ואתרויו יצחק זרע כח חסר כארות מיס (שם כ"ו), וכן יעקב בנה בית (שם ל"ג), וכל פגנת תקותם חיותה כי בניהם ישבו בארץ חסורית. - ומיום סתן תורתנו תקדושה לא מסקח הנבואה מלצוות על ישוב הארץ, ואין לך פרשה שבתורה שלא נזכרת בה ארץ-ישראל, ואף במצוות של תוכת חנוך נאמר: כי יביאך - כי תבואו - עשה מצות כיו שנתבוא אל הארץ, ואף במצוות משכלות ונוחתה ככל מסוק וככל זמן, כמו כיבוד אב ואם, נאמר: למען יאריכון ימיך על האדמה' ונוי (שמות כ').

ותקפיד השם יתברך על כבוד הארץ יותר מעל כבודו, כביכול, עד שבקשיות העגל, אחרי שוכם, מחל לתם חשיית, וינחם על חרעת אשר דבר לעשות' (שמות ל"ב). ועל תוצאת דבת הארץ ויטאסו בארץ חסדה - נשבע ד' ולא ינחם, כמו שנאמר: אל תעלו כי אין ה' בקרבכם' (במדבר י"ד).

ויאמרו איש אל-אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה: ויפל משה ואהרן על-פניהם לפני כל קהל עדת בני ישראל: ויהושע בן-נון וכלב בן-יפנה מן-החותרים את-הארץ קרעו בגדיהם: ויאמרו אל-כל עדת בני-ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אותה טובה הארץ מאד מאד: אסחפזץ בנו יהוה והביא אתנו אל-הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר-היא זבת חלב ודבש: אך ביהוה אל-תמרו ואתם אל-תיראו את-עם הארץ כי לחמנו הם סר צלם מעליהם ויהוה אתנו אל-תיראם: ויאמרו כל-העדה לדגום אתם באבנים וכבוד יהוה נראה באהל מועד אל-כל בני ישראל:

ויאמרו יהוה אל-משה ער-אנה נאצנו העם הזה וער-אנה יג לא-יאמינו כי בכל האמות אשר עשיתי בקרבם: אכנו בדבר ואורשנו ואעשה אתך לגוי גדול ועצום ממנו: ויאמר משה אל-יהוה ושמעו מצרים כיהעלית בכלחן את-העם הזה בקרבם: ויאמרו אל-יושב הארץ הזאת שמעו כי-אתה יהוה בקרב העם הזה אשר-עון בעון נראה ואתה יהוה וענך עמד עליהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה: והמתה את-העם הזה כאיש אחד ואמרו הגוים אשר שמעו את-שמעך לאמר: מבלתי יכלת יהוה להביא את-העם הזה אל-הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר: ועתה יגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויאמרו כל-העדה לדגום אתם באבנים וכבוד יהוה נראה באהל מועד אל-כל בני ישראל:

ויאמרו יהוה אל-משה ער-אנה נאצנו העם הזה וער-אנה יג לא-יאמינו כי בכל האמות אשר עשיתי בקרבם: אכנו בדבר ואורשנו ואעשה אתך לגוי גדול ועצום ממנו: ויאמר משה אל-יהוה ושמעו מצרים כיהעלית בכלחן את-העם הזה בקרבם: ויאמרו אל-יושב הארץ הזאת שמעו כי-אתה יהוה בקרב העם הזה אשר-עון בעון נראה ואתה יהוה וענך עמד עליהם ובעמד ענן אתה הלך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה: והמתה את-העם הזה כאיש אחד ואמרו הגוים אשר שמעו את-שמעך לאמר: מבלתי יכלת יהוה להביא את-העם הזה אל-הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר: ועתה יגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף:

ויגדלנא פח אתי כאשר דברת לאמר: יהוה ארך אפים ורב חסד נשא עון ופשע ונקמה לא ינקח פלד עון אבות על-בנים על-שלישים ועל-דביעים: סלחנא לעון העם הזה כגל חסדך וכאשר נשאלתה לעם הזה ממצרים וער-הנה: ויאמר יהוה סלחתי כדברך: ואולם חרתי ויפלא כבוד-יהוה את-כל הארץ: כי כל האנשים הראים את-כבודי ואת-אתותי אשר עשיתי במצרים ובמדבר וינסו אתי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי: אסידאו את-הארץ אשר נשבעתי לאבותם וכל-מנאצי לא יראה: ועבדי כלב עקב היתה רוח אמת עמו וימלא אתרוי והביאתיו אל-הארץ אשר-בא שמה וירעו יורשנה: והעמלקי והכנעני יושב בעמק מחר פני ויסעו לכם הסודר בדרך ים-סוף: